

David Casals Andreu

L'ACOLLIDA LINGÜÍSTICA A LA UNIVERSITAT DE BARCELON

Introducció

A partir de la dècada de 1990, a les universitats catalanes es va produir un increment important de participació en programes d'intercanvi europeus (sobretot en el programa Sòcrates-Erasmus). Per donar resposta a les necessitats lingüístiques que plantejaven els diferents programes de mobilitat, les universitats, i concretament els serveis lingüístics, van desenvolupar programes d'acollida lingüística per als estudiants d'intercanvi. La descripció dels inicis de les actuacions d'acollida lingüística dutes a terme per la Universitat de Barcelona, la podeu trobar en l'article «L'acollida d'estudiants d'intercanvi a la UB».¹ També podeu obtenir més informació sobre les estratègies, fases i tipologies d'actuació dels programes d'acolliment lingüístic de les diferents universitats catalanes en un article de *Llengua i Ús*.²

El 1998 es va iniciar l'anomenat *procés de Bolonya*, que té com a objectiu principal la creació de l'espai europeu d'educació superior (EEES). Amb aquest nou espai es vol afavorir la mobilitat dels estudiants europeus per convertir-los en futurs professionals fàcilment adaptables a diferents mercats laborals. Per aconseguir aquest objectiu, a més d'intentar augmentar el nombre d'estudiants europeus que realitzin part dels estudis a l'estranger, també caldrà avançar en la homologació i en el reconeixement recíproc de les titulacions universitàries que ofereixen les diferents institucions europees d'ensenyament superior.

Les universitats, com a institucions que generen i difonen coneixements, són un dels exponents principals de la nova societat de la informació. La mundialització en general i, particularment, de les activitats universitàries comportarà la necessitat de coneixement d'altres llengües. Per tant, una de les responsabilitats de les universitats en el nou EEES

serà la promoció del multilingüisme i el suport a la poliglòtització dels membres dels diferents col·lectius universitaris.

En l'àmbit universitari, hi ha diferents activitats que comporten comunicacions multilingües: la docència en tercers cicles, la participació en fòrums d'intercanvi científic (congressos, jornades, etc.), la recerca amb projecció exterior, la futura introducció d'assignatures impartides en altres llengües en els plans d'estudis dels ensenyaments,³ etc. Però, sens dubte, en el nou espai universitari europeu, l'àmbit en què la pràctica del multilingüisme es farà més visible seran les situacions comunicatives que es generaran amb la universalització de la mobilitat universitària.

En aquest nou context de mobilitat internacional generalitzada, a partir d'ara, caldrà pensar més en estudiants estrangers que fan una part o la totalitat dels seus estudis a les nostres universitats que no pas en estudiants participants en programes d'intercanvi. Aquesta nova concepció de la mobilitat universitària fa que els programes d'acollida lingüística hagin d'ampliar els objectius. D'una banda, han de continuar sent l'eina principal per poder fer compatible l'estada de l'alumnat nouvingut a les nostres universitats amb el fet que el català és la llengua més utilitzada en la docència que s'hi imparteix. S'ha demostrat que aquests programes són l'instrument més important que tenen les universitats per adaptar o integrar els estudiants de fora de l'àrea de parla catalana a la nostra realitat sociolingüística i per garantir que la presència d'aquests estudiants no suposi cap impediment per augmentar o mantenir l'oferta de classes en català.

D'altra banda, però, el nou marc resultant del procés de convergència en l'ensenyament superior europeu implicarà nous reptes per als programes d'acollida lingüística i suposa la necessitat de començar a repensar-los. Cal

aprofitar a partir d'ara l'existència d'aquests programes per fer que les universitats, a més d'integrar els estudiants nousvinguts a la nostra realitat sociolingüística, es converteixin en un dels màxims exponents en la conscienciació dels universitaris (també dels que vénen d'altres països) sobre els avantatges que representa l'aprenentatge d'idiomes i la diversitat lingüística.

Nous escenaris per a l'acollida lingüística

Entre les estratègies possibles per adaptar els programes d'acollida lingüística actuals a les demandes que planteja el nou espai europeu d'educació superior, podem destacar les següents:

Actuacions d'informació

1. S'hauria d'aconseguir que la informació sobre l'ús del català que difonen les universitats de l'àrea de parla catalana sigui clara i gens ambigua. Sembla que, després de més de deu anys d'experiència en acollida lingüística, s'ha constatat que una de les claus més importants per a l'èxit d'aquestes actuacions és l'existència d'una bona política informativa sobre la realitat sociolingüística de Catalunya. La informació que es facilita als estudiants d'altres universitats hauria de ser, en la mesura que sigui possible, exhaustiva, constant i consensuada entre les diferents universitats catalanes.

2. S'hauria d'intentar oferir la informació que sigui més útil per als interessos dels estudiants nousvinguts. Cal tenir en compte que un dels reptes, encara no assolits, de l'acollida lingüística és poder facilitar a aquests estudiants la llengua en què s'imparteix cadascun dels grups classe.⁴ Amb aquesta informació prèvia a l'inici del curs, aquests estudiants podrien elegir, en la mesura que sigui possible, la llengua de la docència. També es podria informar sobre les assignatures que s'imparteixen en anglès o altres llengües.⁵ D'altra banda, una bona campanya de difusió dels recursos i serveis lingüístics creats *ad hoc* per als estudiants de fora de l'àrea de parla catalana sembla que repercuteix de manera significativa en l'interès que puguin tenir posteriorment els membres d'aquest col·lectiu en aquests productes.

3. S'haurien de diversificar els canals d'informació. En aquest sentit, és molt important el paper que poden tenir els responsables de programes d'intercanvi de cada facultat, els professors tutors, els responsables de les oficines de relacions internacionals, etc., a l'hora de facilitar la informació específica que necessita cada estudiant d'intercanvi concret; així com la importància de les actu-

acions informatives que es duguin a terme a les diferents universitats d'origen.⁶

4. S'haurien de fer campanyes d'informació destinades explícitament al professorat i a l'alumnat autòcton⁷ sobre les actuacions d'acollida lingüística que es duen a terme, per tal que els membres d'aquests col·lectius mantinguin el català en els seus usos lingüístics i, d'aquesta manera, ofereixin als estudiants nousvinguts la possibilitat real d'utilitzar la llengua catalana.

Actuacions de formació

1. S'haurien de consolidar i d'ampliar les possibilitats d'aprenentatge de la llengua catalana a les universitats d'origen, especialment amb la subvenció de càtedres de català, lectorats, casals catalans, etc.

2. S'hauria d'aprofitar ràpidament la probable oficialitat futura del català a la Unió Europea per desenvolupar, en el marc del programa Lingua, recursos per a l'aprenentatge del català a distància. El camí obert per l'Interc@t⁸ pot ser molt interessant per guiar noves iniciatives en aquest sentit. L'oficialitat del català a Europa també hauria de possibilitar que aquesta llengua pogués formar part dels cursos de preparació lingüística previs a l'inici de les classes (Erasmus Intensive Language Courses)⁹ previstos en el programa Sòcrates.

3. Una altra línia amb moltes possibilitats en la formació lingüística és la dels cursos basats en la intercomprensió (EuroCom, Euro4, etc). S'hauria de potenciar l'aplicació d'aquest nou enfocament en l'aprenentatge de llengües perquè anima els estudiants a prendre consciència de les similituds entre les llengües d'una mateixa família lingüística i, a més, és la base per al desenvolupament d'un multilingüisme receptiu entre els universitaris europeus. En definitiva, es tracta d'afavorir la creació d'un *entorn favorable a les llengües* entre els estudiants, objectiu que es proposa per al conjunt de la societat europea el Pla per promoure l'aprenentatge de llengües i la diversitat lingüística¹⁰ de la Comissió Europea.

4. S'haurien de fomentar i generalitzar els programes d'intercanvi lingüístic. Els intercanvis de conversa han demostrat sobradament la seva eficàcia en l'acollida lingüística dels estudiants nousvinguts. Però, en el marc del procés de Bolonya, aquests programes adquireixen una nova dimensió molt important. Poden ser un instrument immillorable per aconseguir la poliglotització efectiva de l'alumnat autòcton, prioritàriament la dels nostres alumnes que vulguin estudiar a l'estranger. Seria imperdonable desaproveitar el capital que representen els estudiants estrangers (un dels pocs casos de ciutadans

europaus joves que resideixen temporalment en el nostre territori) per millorar la competència lingüística dels estudiants catalans en altres llengües oficials (o no) de la Unió Europea.

Conclusió

La gran importància que ha adquirit en els darrers anys l'acollida lingüística, o el conjunt d'actuacions de planificació lingüística que comporta la mobilitat universitària, demostra que aquesta tasca dels serveis lingüístics universitaris és una de les línies d'actuació més importants en les polítiques lingüístiques universitàries actuals. Tampoc cal oblidar el paper capdavanter que també tenen les universitats en la promoció de les llengües dites *regionals* o *minoritàries* i en el manteniment de la seva vitalitat.

Per acabar, segons el nostre punt de vista, les actuacions de les universitats catalanes per promoure els valors del multilingüisme i la diversitat lingüística no haurien de tenir com a únic destinatari la comunitat universitària, també haurien d'arribar al conjunt de la ciutadania per fer front a un dels reptes actuals més important que té la nostra societat: la integració dels nous immigrants.

DAVID CASALS ANDREU

Serveis Lingüístics
(Servei de Llengua Catalana)

Universitat de Barcelona

Notes

1. CASALS, D.: «L'acollida d'estudiants d'intercanvi a la UB», *Les universitats davant els reptes del multilingüisme. Actes de la XI Trobada de Serveis Lingüístics Universitaris*, 2000, a <<http://www.ub.edu/slc/socio/valencia.doc>>
2. CASALS, D.: «L'acolliment lingüístic dels participants en programes d'intercanvi universitaris», *Llengua i Ús. Revista Tècnica de Política Lingüística*, núm. 24, 2002, a <<http://www.ub.edu/slc/socio/acolliment.html>>.
3. Vegeu <<http://www.ub.edu/slc/socio/lhiureelecciollenguaestrangera.pdf>>.
4. Vegeu <<http://www.ub.edu/slc/socio/curs0203/uni.htm>>.
5. Vegeu <<http://www.ub.edu/slc/socio/lhiureelecciollenguaestrangera.pdf>>.
6. Vegeu <<http://www.ub.edu/slc/socio/curs0405.htm>>.
7. Vegeu <<http://www.ub.edu/slc/socio/acollida2.html>>.
8. Vegeu <<http://www.intercat.gencat.es>>.
9. Vegeu <http://europa.eu.int/comm/education/programmes/socrates/erasmus/eilc/index_en.html>.
10. Vegeu <http://europa.eu.int/comm/education/doc/official/keydoc/actlang/act_lang_es.pdf>.